

Salon kaupungin ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelma vuosille 2020–2024

Päivitys vuodelle 2023

[Elintarvikeketjun monivuotinen kansallinen valvontasuunnitelma \(VASU\) 2021-2024](#)

[Ympäristöterveydenhuollon yhteinen valtakunnallinen valvontaohjelma vuosille 2020-2024](#)

[Valtakunnallinen terveydensuojelun valvontaohjelma vuosille 2020-2024, päivitys vuosille 2021-2024](#)

[Valtakunnallinen tupakkalain valvontaohjelma vuosille 2020-2024](#)

[Eläinlääkintähuollon valtakunnallinen ohjelma \(EHO\) 2015-2023](#)

Sisälllys

Sisälllys	3
1.Ympäristöterveydenhuollon päämäärät.....	4
2. Toimialue ja toimivalta	4
3. Valvonnan voimavarat ja tehtäjako.....	5
4. Koulutus.....	6
5. Valvontakohterekisteri ja tietojärjestelmä	6
6. Laadunhallinta	6
7. Häiriötilanteisiin varautuminen ja toiminta häiriötilanteissa	7
8. Viestintä ja tiedotus.....	7
9. Valvonnan maksullisuus	8
10. Laboratoriot, joihin valvonta tukeutuu	8
11. Tarkastuksen sisältö ja tarkastukseen keskimääräisesti käytettävä aika	9
12. Elintarvikevalvonta	9
12.1 Valvontakohteet.....	10
12.2 Alkutuotannon rekisteröinti.....	10
12.3 Elintarvike- ja kontaktimateriaalitoiminnan rekisteröinti ja elintarvikehuoneiston hyväksyminen	10
12.4 Säännöllinen valvonta	11
12.5 Elintarvikevalvonnan painopisteet ja projektit	12
12.6 Kunnan toimesta tapahtuva näytteenotto ja näytteiden tutkiminen.....	13
12.7 Eläinperäisten elintarvikkeiden sisämarkkinatuonti	13
13. Terveystensuojelu	13
13.1 Valvontakohteet.....	14
13.2 Tarkastusten sisältö.....	14
13.3 Valvontakohteiden tarkastustiheys, riskinarviointi ja tarkastukseen keskimäärin käytettävä aika	14
13.4 Näytteenotto	15
13.5 Valvontasuunnitelman painopisteet	17
14 Tupakkalain valvonta	18
14.1 Tupakkalain suunnitelmallinen valvonta suunnitelmakaudella.....	19
14.2 Nikotiinivalmisteiden valvonta.....	20
15. Valvontasuunnitelman seuranta ja toteutumisen arviointi	20
 Liite 1 Elintarvikelain mukaisen suunnitelmallisen valvonnan kohteet, tarkastukset ja ajankäyttö	
Liite 2 Terveystensuojelulain mukaisen suunnitelmallisen valvonnan kohteet, tarkastukset ja ajankäyttö	
Liite 3 Tupakkalain mukaisen suunnitelmallisen valvonnan kohteet, tarkastukset ja ajankäyttö	

1. Ympäristöterveydenhuollon päämäärät

Ympäristöterveydenhuolto on osa ennaltaehkäisevää kansanterveystyötä, jonka tehtävänä on yksilöön, väestöön ja elinympäristöön kohdistuva terveyden edistäminen sekä sairauksien ehkäisy. Ympäristöterveydenhuollon erityislainsäädäntö sekä valtioneuvoston valvontasuunnitelma-asetus (665/2006) edellyttävät kuntia laatimaan ja hyväksymään säännöllistä valvontaa koskevan ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman siten, että valvonta on laadukasta, säännöllistä ja terveyshaittoja ehkäisevää.

Ympäristöterveydenhuollon lainsäädännön tavoitteena on varmistaa kuntalaisille turvallinen elinympäristö, jossa ei ole terveyshaittaa aiheuttavia tekijöitä. Lainsäädännössä korostetaan toiminnanharjoittajien omaa vastuuta, mutta viranomaisvalvontaa tarvitaan toiminnan ja tuotteiden määräystenmukaisuuden varmistamiseksi, toimijoiden tasapuolisen kohtelun varmistamiseksi, kuluttajansuojan turvaamiseksi sekä toimijoiden tuotantoedellytysten varmistamiseksi.

Ruokavirasto ja Valvira ovat valmistelleet ympäristöterveydenhuollon yhteisen valtakunnallisen valvontaohjelman vuosille 2020–2024. Valviran tupakkalain valtakunnallinen valvontaohjelma on laadittu vuosille 2020-2024. Valtakunnallinen terveydensuojelun valvontaohjelma on laadittu vuosille 2021-2024 samoin kuin elintarvikeketjun monivuotinen valtakunnallinen valvontaohjelma, VASU. Eläinlääkintähuollon valtakunnalliseen ohjelmaan, EHOon, on tehty päivitykset vuodelle 2023.

Ohjelmakauden teemana on yhdenmukainen valvonta ja yhteistyö. Valvontaohjelmien tavoitteena on kehittää ja yhtenäistää ympäristöterveydenhuollon ohjausta kunnille ja muille valvontaviranomaisille sekä lisätä valvonnan vaikuttavuutta ja laatua yhtenäistämällä valvontakäytäntöjä valtakunnallisesti. Maakuntauudistuksen valmistelutyö tiivistä yhteistoimintaa Varsinais-Suomen valvontayksiköiden välillä ja yhteistyötä on tarkoitus jatkaa ja yhdenmukaistaa valvontaa maakunnan alueella.

2. Toimialue ja toimivalta

1.1.2023 alkaen toimialueena ovat Salon ja Someron kaupunkien alueet. Sote-uudistuksessa sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävät siirrettiin maakunnallisille hyvinvointialueille, jotka aloittivat toimintansa vuoden 2023 alusta. Someron ympäristöterveydenhuollon palvelut tuottaneen Forssan seudun terveydenhuollon kuntayhtymän toiminta loppui ja Someron oli hankittava palvelut Varsinais-Suomen maakunnan puolelta. Salon kaupungin ja Someron kaupungin kesken muodostettiin sopimusperusteinen yhteistoiminta-alue ympäristöterveydenhuollon palvelujen tuottamiseksi alueella siten, että Salon kaupunki toimii 1.1.2023 alkaen alueen palvelut järjestävänä ns. vastuukuntana. Myös ympäristöterveydenhuollon on esitetty siirtyvän hyvinvointialueiden tehtäväksi 1.1.2026, mutta lopullisten ratkaisujen teko asiassa jää tulevalle hallituskaudelle.

Ympäristöterveydenhuolto kuuluu Salon kaupungin organisaatiossa rakennus- ja ympäristövalvonnan palvelualueeseen yhdessä rakennusvalvonnan, ympäristönsuojelun ja maaseutupalvelujen kanssa. Viranomaisena toimii rakennus- ja ympäristölautakunta. Lautakunnassa on 13 Salon ja 2 Someron edustajaa. Someron edustajilla on oikeus osallistua ainoastaan ympäristöterveydenhuollon asioiden käsittelyyn. Ympäristöterveydenhuolto jakaantuu terveysvalvontaan ja eläinlääkintähuoltoon. Ympäristöterveydenhuolto vastaa myös Salon kaupungin löytöeläinpalveluiden järjestämisestä.

Salossa on asukkaita n. 51 000 ja Somerolla 8 500. Alueella ei ole suurta elintarviketeollisuutta. Sen sijaan alueella on paljon pieniä elintarvikealan yrityksiä, mm. liha-, kala- ja maitoalan elintarvikehuoneistoja, ravintoloita, ammattikeittiöitä ja myymälöitä, joiden neuvominen ja valvonta vievät runsaasti tarkastajien työaikaa. Lisäksi valvontakohteina on kasvien sekä eläinperäisten tuotteiden alkutuotantopaikkoja, kouluja, päivä- ja vanhainkoteja, vesilaitoksia, uimahalli, uimarantoja, sekä erilaisia eläintauti- ja eläinsuojelulain alaisia valvontakohteita

Ympäristöterveyspäällikkö päättää ympäristöterveydenhuollon sisäisestä työnjaosta. Jokainen vastaa ensisijaisesti oman vastualueensa tehtävistä. Toimivaltaa on delegoitu viranhaltijoille joustavan työ-

kontrollin mahdollistamiseksi. Ympäristöterveydenhuollon toimivallan delegointipäätös on päivitetty joulukuussa 2022 vastaamaan 1.1.2023 muutoksia.

Mikäli voimassaolevia määräyksiä ei noudateta, viranomaisen tulee ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin määräysten noudattamisen varmistamiseksi. Pakkokeinojen käyttö kuvataan ympäristöterveydenhuollon laatu- ja ohjeena käytetään Ruokaviraston opasta elintarvikelain mukaisten hallinnollisten pakkokeinojen käytöstä elintarvikevalvonnassa. Hallinnollisille pakkokeinoille on valvontayksikössä Ruokaviraston ja Valviran laatimien mallilomakkeiden mukaisia lomakepohjia.

3. Valvonnan voimavarat ja tehtäjako

Ympäristöterveydenhuollossa on vuoden 2023 alusta 6 terveystarkastajan, 5 kaupungineläinlääkärin ja 2 valvontaeläinlääkärin virkaa, toimistos sihteeri ja ympäristöterveyspäällikkö. Somero yhteistyöhön liittyen perustettiin lisäksi uusi terveystarkastajan virka, joka kuitenkin täytetään sille talousarvioon varattujen määrärahojen mukaisesti. Vuodelle 2023 määrärahaa on varattu 4 kk:n tarvetta varten. Ympäristöterveydenhuollon laskennalliset resurssit vuodelle 2023 ovat yhteensä 15,3 htv.

Koska valvontaeläinlääkärin toinen virka on uusi, on sen resurssiksi vuodelle 2023 arvioitu 0,7 htv. Eläinlääkintähuollossa osa-aikatyö vähentää eläinlääkäripalveluiden käytössä olevaa resurssia noin 0,3 htv verran. Lisäksi löytöeläintoimintaan lasketaan ympäristöterveyspäällikön ja toimistosihteerin resurssista yhteensä n. 0,1 htv. Käytännössä vuonna 2023 käytössä oleva resurssi on siten 14,6 htv. Työajan laskennallinen jakauma on kuvattu **taulukossa 1**.

Taulukko 1. Työajan laskennallinen jakauma eri osa-alueille

Toimiala	htv	htpv
Elintarvikevalvonta	3,0	660
Terveystarkastajan mukainen valvonta	3,1	682
Tupakka- ja lääkelain mukainen valvonta	0,5	110
Eläinlääkäripalvelut ja päivystys	4,5	990
Eläinten hyvinvoinnin valvonta ja eläintautivalvonta	1,7	374
Toimistosihteerin tehtävät	1	220
Hallinnolliset tehtävät	0,8	176
Yhteensä	14,6	3212

Terveystarkastajista kolme hoitaa terveystarkastajan mukaista valvontaa ja kolme tarkastajaa tekee pääasiassa elintarvikevalvontaa. Tupakkalain mukainen valvonta jaetaan usean tarkastajan kesken. Someron toisen kaupungineläinlääkärin (hygieenikko) tehtäväkuvaan kuuluu elintarvikehuoneistojen ja eläintilojen alkutuotannon valvontaa n. 25 % työajasta. Lisäksi ympäristöterveyspäällikkö osallistuu eläinperäisiä elintarvikkeita valmistavien laitosten ja muiden elintarvikehuoneistojen valvontaan.

Eläinlääkintähuollon henkilöresurssit, vastualueet ja ehtävänjako on tarkemmin kuvattu eläinlääkintähuollon valvontasuunnitelmassa.

Terveysvalvonnassa on suunnitelmallisen valvonnan lisäksi tehtäviä, joita ei voida ennakoita, mutta joiden tekemiseen on varattava aikaa. Tällaisia ovat esimerkiksi uusintatarkastukset, ruokamyrkytys-

ja vesivälitteiset epidemiat ja häiriötilanteiden selvittämiset, hakemusten ja ilmoitusten käsittely, lausunnot ym. asiantuntijatehtävät, asiakasvalitusten selvittäminen, neuvonta ja ohjaus sekä Ruokaviraston, muiden keskusviranomaisten ja aluehallinnon toimeksiannot. Paikallisille yhteisöille (esim. koulut ja yhdistykset) pidetään asiantuntijaluentoja kysynnän mukaan. Terveystarkastuksessa koulujen, päiväkotien ja asuntojen sisäilma-asiat sekä muut asunnontarkastukset vievät yhden terveystarkastajan työajan lähes kokonaan. Nämä tehtävät eivät kuulu suunnitelmalliseen valvontaan.

Myös laatujärjestelmän ylläpito, valvontasuunnitelmien laatiminen, näytteenotto, näytetulosten käsittely sekä valvonnan raportointi kuluttavat resursseja. Mitoituksessa on huomioitava lisäksi valvontakäynteihin liittyvä matkustusaika, joka ei sisälly tarkastukseen käytettävään keskimääräiseen aikaan.

Terveysvaaraa aiheuttavat tilanteet näytteenottoineen asetetaan aina etusijalle suhteessa suunnitelmalliseen valvontaan.

4. Koulutus

Valvontaviranomaisen on varmistettava, että henkilökunnalla on riittävä osaaminen ja että osaamista pidetään tarvittaessa yllä säännöllisellä koulutautumisella. Suunnitelman lähtökohta on koulutustarve. Koulutussuunnittelussa otetaan huomioon viranhaltijoiden erikoistumisesta eri osa-alueille johtuvat koulutustarpeet. Kehityskeskustelujen yhteydessä tehdään jokaisen työntekijän kanssa osaamiskartotus, minkä pohjalta myös arvioidaan koulutustarpeita.

Koulutusta varsinaisten koulutuspäivien lisäksi on myös muu ammattitaidon edistäminen, kuten esim.

- Ruokaviraston valvontaverkostoihin osallistuminen
- valvontaohjelman käyttöön liittyviin "Vatin ajankohtaisiin" –verkkotapaamisiin osallistuminen
- laatujärjestelmän ylläpitoon ja kehittämiseen liittyviin "Kysy LaatuNetistä" – verkkotapaamisiin osallistuminen.
- aluehallintoviraston työnohjauspäivät ja työkokoukset

Koulutuksessa hyödynnetään mahdollisimman paljon verkossa ja etäyhteyden välityksellä tapahtuvaa koulutusta.

Ympäristöterveydenhuollon koulutusperiaatteita käsitellään myös kaupungin vuosittain päivitettävässä palvelualuekohtaisessa koulutussuunnitelmassa. Siellä on huomioitu erityisesti Salon kaupungin tarjoamat koulutuspalvelut. Eläinlääkintähuollon koulutusta käsitellään myös eläinlääkintähuollon valvontasuunnitelmassa.

5. Valvontakohderekisteri ja tietojärjestelmä

Valvontahenkilöstön käytössä on ollut vuoden 2019 alusta valtakunnallinen ympäristöterveydenhuollon toiminnanohjaus- ja tiedonhallintajärjestelmä VATI, jota Ruokavirasto hallinnoi ja kehittää. Vuonna 2020 VATI:ssa otettiin käyttöön sähköinen asiointipalvelu Ilppa. Tietojärjestelmään kerätään keskitetysti kaikki valvontakohteisiin liittyvät tiedot (toimijan tiedot, toimintalajit ja toiminnan laajuus, tarkastuspöytäkirjat, näytteenottotiedot jne.). VATI –tiedonhallintajärjestelmä on verkkopohjainen. Eläinlääkintähuollon tiedonhallintajärjestelmät käsitellään eläinlääkintähuollon valvontasuunnitelmassa.

6. Laadunhallinta

Laatujärjestelmän avulla pyritään yhdenmukaiseen valvontakäytäntöön, valvonnan tulosten raportoinnin ja dokumentoinnin selkeyteen ja ajanmukaiseen tasoon. Laatujärjestelmä takaa erilaisten mittaus- ja tarkastustulosten luotettavuuden ja toistettavuuden. Laatujärjestelmän ylläpitämiseksi ja laadunhallinnan toteuttamiseksi ympäristöterveydenhuollolla on käytössä LaatuNet-ohjelmisto. LaatuNet on valtakunnallinen selainpohjainen järjestelmä, joka sisältää valtakunnallisia toimintaohjeita, laatuksiteereitä ja

mittareita. Järjestelmään voidaan tehdä myös valvontayksikön omia tai esim. maakunnan alueella yhteisesti sovittuja toimintaohjeita ja näin yhdenmukaistetaan valvontaa.

Laadunhallintatyötä jatketaan vuonna 2023 tekemällä suunnitelmallisia sisäisiä auditointeja, joilla parannetaan toiminnan asiakaslähtöisyyttä ja lainsäädännön vaatimuksenmukaisuuden toteutumista. Lisäksi osallistutaan valvonnan valtakunnallisiin interkalibrointeihin. Laadunhallinta on osa jokapäiväistä toimintaamme. Riippumaton ulkoinen auditointitaho (LaatuNet) arvioi toiminnan laatua.

Asiakaspalautetta kerätään sähköisen palautekysely-linkin kautta, joka lähetetään tarkastuskertomusten yhteydessä asiakkaille. Mahdollisista luotettavuuttamme vaarantavista reklamaatioista ja niiden käsittelystä sekä korjaavista toimenpiteistä tiedotetaan myös ympäristöterveydenhuollon ylemmälle johdolle.

Laadun parantamiseen kuuluu, että jokainen työntekijä havainnoi mahdollisia sisäisiä ja ulkoisia poikkeamia työssään. Havaitut poikkeamat kirjataan ja käsitellään yksikön sisäisissä palaverissa. Poikkeama-analyyseissä selvitetään poikkeaman juurisyy ja pyritään vastaavanlaisten virheiden toistumisen ehkäisemiseen.

Vuonna 2023, kun Someron kaupungin ympäristöterveydenhuolto liittyy osaksi Salon ympäristöterveydenhuoltoa, laadunhallinnassa kiinnitetään erityistä huomiota toimintatapojen yhdenmukaistamiseen.

7. Häiriötilanteisiin varautuminen ja toiminta häiriötilanteissa

Elintarvike- ja terveydensuojelulaissa on määräykset siitä, että kunnan on ennakolta varauduttava häiriötilanteisiin. Ympäristöterveydenhuollon suunnitelma on osa kaupungin valmiussuunnitelmaa. Ympäristöterveydenhuollon yleinen valmiussuunnitelma on päivitetty vuonna 2022. Todennäköisimpiä häiriötilanteita ovat epäilyt ruokamyrkytyksistä sekä talous- tai uimavesiperäiset epidemiat. Vuonna 2021 päivitettiin ympäristöterveydenhuollon häiriötilannesuunnitelma talousveden laadun turvaamiseksi sekä häiriötilannesuunnitelma uimaveden laadun turvaamiseksi. Terveysvalvonnalla on myös toimintaohjeet ruokamyrkytysten selvittämiseksi. Ohjeet ovat sekä paperitulosteina että sähköisessä muodossa. Suunnitelmat päivitetään Salon ja Someron välisestä ympäristöterveydenhuollon yhteistoimintasopimuksesta johtuen uudelleen.

Elintarvikkeiden ja talousveden aiheuttamien epidemioiden selvittämistä varten on selvitystyöryhmä, jonka kokoonpano on valtioneuvoston asetuksen 1365/2011 mukainen. Työryhmässä on elintarvike- ja terveydensuojeluviranomaisen lisäksi mukana tartuntataudeista vastaavia henkilöitä sekä vesilaitoksen edustaja. Kaikilla työryhmän jäsenillä on varajäsen. Työryhmä kokoontuu normaalisti pari kertaa vuodessa epidemiavalmiuden ylläpitämiseksi. Kokouksissa päivitetään yhteystiedot ja käydään läpi ohjeistusta ja mahdollisia epidemia- tai terveysvaaraa aiheuttaneita tapauksia. Työryhmän tehtävänä on huolehtia epidemian selvittämiseksi vaadittavien epidemiologisten ja laboratoriotutkimusten suorittamisesta, huolehtia epidemian hallintaa tähtäävien toimenpiteiden yhteensovittamisesta, vastata tiedonkulusta eri viranomaisten, asiantuntijoiden sekä laboratorioden välillä, tiedottaa epidemiasta väestölle ja tiedotusvälineille sekä tehdä tarvittavat ilmoitukset ja selvitykset.

Työryhmän kokoonpano ja yhteistiedot päivitetään vastaamaan Varsinais-Suomen hyvinvointialueen sekä Salon ja Someron ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueen aiheuttamia muutoksia.

8. Viestintä ja tiedotus

Salon kaupungilla on oma viestintäohje, joka on päivitetty 28.8.2017. Siinä on käsitelty mm. viestintän tavoitteita, vastuuta ja organisointia, kaupungin sisäistä ja ulkoista viestintää. Lisäksi kaupungilla on omat sosiaalisen median ohjeet KH 28.8.2017.

Ympäristöterveydenhuollon häiriötilanneviestintäohjeistus on tallennettu sekä sähköisesti että paperisena tulosteena toimistossa säilytettävään kansioon. Ohjeistuksessa on käyty lyhyesti läpi häiriötilanneviestintää, määritelty tiedottamisen vastuuhenkilöt, tehty valmiita malleja tiedotteista sekä koottu tärkeimpien toimijoiden, kuten epidemiatyöryhmän, kaupungin johtoryhmän, palveluvastaavien, poliis-

sin ja pelastuslaitoksen yhteystiedot sekä terveyskeskuksen ja sairaaloiden, hoitokotien, koulujen ja päiväkotien sekä tärkeimpien yritysten yhteystiedot. Valvontakohteiden yhteystiedot löytyvät VATI-ohjelman kortistosta. Ympäristöterveydenhuollolla on käyttöoikeudet kaupungin Facebook-sivuille. Ympäristöterveydenhuollolla on käytössään viranomaisviestintään käytettävä VIRVE – puhelin.

Ympäristöterveydenhuolto on yhdessä kaupungin viestinnän, tietohallinnon ja vesilaitoksen kanssa kehittänyt tekstiviestipalveluun perustuvaa häiriötilanneviestintää. Palveluun voivat liittyä kaikki kaupungin asukkaat. Viestipalvelu on otettu käyttöön alkuvuodesta 2018. Palvelun tunnettavuutta pyritään edelleen lisäämään ja saamaan kaupunkilaisia liittymään käyttäjiksi.

Kaupungin verkkosivustot uudistettiin vuonna 2020. Verkkopalvelukokonaisuus toteutetaan WordPress-julkaisujärjestelmällä, joka on kustannustehokas, toimittajariippumaton avoimen lähdekoodin järjestelmä. Kukin palvelualue vastaa omien sivujensa sisällöntuottamisesta ja suunnittelusta. Uudistuksen tavoitteena oli yhden sivuston järjestelmä, jolla sisällönhallinta on helppoa ja asiakkaan kokemus verkkosivujen käytettävyydestä paranee.

9. Valvonnan maksullisuus

Uusi elintarvikelaki tuli voimaan 21.4.2021. Uutena asiana laissa säädettiin kunnan suorittamasta elintarvikevalvonnasta perittävästä valvonnan perusmaksusta. Maksun suuruudeksi on laissa säädetty 150 euroa. Valvonnan perusmaksu peritään kaikilta vuoden ensimmäisenä päivänä elintarvikevalvonnan rekisterissä olevilta elintarvikehuoneistoilta lukuun ottamatta joitakin laissa erikseen säädettyjä poikkeuksia. Vuoden 2021 lopussa tuli voimaan myös terveydensuojelulain muutos, ja myös lähes kaikilta terveydensuojelulain mukaisilta toimijoilta peritään 150 euron suuruinen perusmaksu. Valvonnan perusmaksun periminen tulee edellyttämään vielä joidenkin toimintatyyppien osalta tietojärjestelmän kirjausten tarkistamista ennen vuoden 2023 laskujen lähettämistä.

Valvonnan perusmaksun lisäksi elintarvike- ja terveydensuojeluvalvonnasta peritään edelleen suoriteperusteiset valvontamaksut. Toimijalta peritään taksan mukainen maksu valvontasuunnitelmaan sisältyvistä tarkastuksista, mittauksista ja näytteen tutkimuksesta. Elintarvikelain mukainen viranomaisnäytteenotto on lakimuutoksen myötä maksutonta, mutta terveydensuojelulain mukaisesta näytteenotosta peritään maksu. Maksu peritään myös muista ympäristöterveydenhuollon lainsäädännössä maksullisiksi säädettyistä suoritteista, esim. ilmoitusten ja hakemusten käsittelystä sekä mahdollisista uusintatarkastuksista ja hallinnollisten pakkokeinojen noudattamisen valvonnasta.

Maksullisuuden periaatteena on, että valvonnasta perittävät maksut eivät saa ylittää todellisia kustannuksia. Poikkeuksena tästä on kuitenkin tupakkalain mukainen valvontamaksu, joka on veroluonteinen ja voi ylittää valvonnan todelliset kustannukset tupakkalaissa säädettyin edellytyksin. Maksutaksa on nähtävillä Salon kaupungin ympäristöterveydenhuollon verkkosivuilla. Taksa päivitetään vuoden 2023 alkupuolella.

Eläinsuojeluvalvonnan käynnit ovat maksuttomia. Osa eläintautivalvonnan suoritteista on maksullisia, mutta maksut perii valtio.

10. Laboratoriot, joihin valvonta tukeutuu

Viranomaisnäytteenotto ja tutkiminen ovat valvontamenetelmiä, joilla voidaan selvittää omavalvonnan toimivuutta sekä tuotteiden turvallisuutta ja määräystenmukaisuutta. Näytteiden tutkimiseen käytettävän laboratorion tulee olla asianmukaisesti hyväksytty tekemään pyydettyjä tutkimuksia. Viranomaisnäytteiden tutkimukset sekä tutkimukset, joiden tekemisestä on säädetty lainsäädännössä, tutkitaan elintarvikelain 297/2021 34 §:n mukaisissa laboratorioissa. Elintarvikevalvontaviranomainen voi osoittaa laboratorion, jossa viranomaisnäytteet analysoidaan myös toiminnanharjoittajan maksamien viranomaisnäytteiden osalta. Salon kaupungin ympäristöterveydenhuollon ottamat elintarvike- ja vesinäytteet toimitetaan pääsääntöisesti tutkittavaksi LUVYLab Oy Ab:n laboratorioon Lohjalle. Tarvittaessa voidaan käyttää esim. Metropolilab Oy:n tai Ruokaviraston laboratorion analyysipalveluja. Laboratoriot tarjoavat tarvittaessa palveluja myös virka-ajan ulkopuolella.

11. Tarkastuksen sisältö ja tarkastukseen keskimääräisesti käytettävä aika

Tarkastus voi sisältää useiden ympäristöterveydenhuollon lakien mukaisia toimenpiteitä ja tarkastuskertomuksessa esitetään, minkä säännösten mukaan tarkastus on tehty. Tarkastusaikaan vaikuttaa tarkastuksen sisällön laajuus ja tarkastusaikaan katsotaan kuuluvaksi varsinaisen kohteessa tehdyn tarkastuksen lisäksi tarkastukseen valmistautuminen sekä tarkastuskertomuksen laatiminen.

Tarkastusten yksityiskohtaisempi sisältö on kuvattu keskusvirastojen antamissa ohjeissa. Tarkastuksella tarkoitetaan valvontaviranomaisen tai tämän valtuuttaman ulkopuolisen asiantuntijan säännöllisesti ja ennalta suunnitellusti tekemää valvontakohteen tarkastusta, jossa arvioidaan valvontakohteen vaatimustenmukaisuus. Tarkastus voi sisältää näytteenottoa ja mittauksia kohteen, kohteessa harjoitettavan toiminnan, kohteessa valmistettavien tuotteiden tai kohteessa tarjottavien palveluiden terveyshaittojen, turvallisuuden ja määräystenmukaisuuden arvioimiseksi. Elintarvikevalvonta tehdään pääsääntöisesti ilman ennakoilmoitusta. Tarkastukset pyritään tekemään silloin, kun valvontakohteessa on toimintaa, mutta joissakin tapauksissa tarkastus voidaan toteuttaa myös muulloin, esimerkiksi aamulla ennen toiminnan alkamista. Useimmiten tarkastus tehdään valvontakohteessa, mutta valvontaviranomainen voi joissakin tapauksissa tarkastaa esimerkiksi asiakirjoja myös virkapaikallaan tai kerätä tietoja toiminnanharjoittajalta käymättä kohteessa.

Tarkastuksen lopuksi tarkastaja vetää yhteen tarkastuksen keskeiset havainnot ja kertoo ajatuksensa toimenpide-ehdotuksiksi ja aikatauluksi, jotka kirjataan tarkastuspöytäkirjaan. Mikäli tarkastuksella jää selvitettävää, myös tämä kerrotaan tarkastuksen yhteydessä. Tämä mahdollistaa toimijan kuulemisen ja asiasta voidaan keskustella ja sopia asianosaisten kanssa.

Tarkastuksesta on aina laadittava tarkastuskertomus, joka täyttää sille asetetut vaatimukset ja jossa huomioidaan muun muassa toimialakohtaiset ohjeet. Valviran tarkastuslomakepohjat terveydensuojelulain ja tupakkalain valvontaa varten ohjeineen löytyvät ympäristöterveydenhuollon ekstranetistä ja ovat täytettävissä VATI-tietojärjestelmässä. Elintarvikevalvonnassa vastaavasti toimitaan Oiva-ohjeiden mukaisesti. Riskinarvioinnin perusteella valvoja valitsee lomakkeelta tarkastettavat asiakokonaisuudet. Tarkastuslomakkeiden käyttö yhtenäistää valvontaa valtakunnallisesti. Tarkastuksesta laaditaan aina tarkastuskertomus Vatiin. Myös A-arvosanan kohdalla on suositeltavaa kirjata tarkastuskertomukseen, mitä on tarkastettu.

Tarkastuskertomukseen merkitään valvonnan tarkoitus, käytetyt menetelmät ja valvonnan tulokset sekä tarvittaessa asianomaiselta toimijalta edellytettävät toimet määräaikaosineen. Tarkastuskertomus toimitetaan sähköisesti tarkastuskohteeseen kymmenen työpäivän kuluessa tarkastuksesta suoraan toiminnanharjoittajalle. Ruokavirasto lähettää postitse esillä pidettävän Oiva-raportin toimijalle. Myös terveydensuojelulain mukaiset tarkastuskertomukset pyritään lähettämään toimijalle kymmenen työpäivän kuluessa. Tarkastuskertomus voidaan tarvittaessa lähettää tiedoksi myös muille viranomaisille tai asianosaisille.

Ympäristöterveydenhuollon laatujärjestelmän palvelukuvauksissa on valvontayksikkökohtaiset käytännönohjeet tarkastusprosessin läpiviemiseksi. Palvelukuvaukset kattavat kaikki valvontaan liittyvät prosessit.

12. Elintarvikevalvonta

Elintarvikevalvontasuunnitelma kuvaa, miten Salon ympäristöterveydenhuolto toteuttaa sille elintarvikelain 297/2021 nojalla kuuluvia tehtäviä. Elintarvikelain tarkoituksena on suojata kuluttajan terveyttä ja taloudellisia etuja varmistamalla elintarvikkeiden ja kontaktimateriaalien turvallisuus, hyvä terveydellinen ja muu elintarvikesäännösten mukainen laatu sekä elintarvikkeista ja elintarvikekontaktimateriaaleista annettavien tietojen riittävyys ja oikeellisuus. Lisäksi elintarvikelain tarkoitus on parantaa elintarvikealan yrittäjien toimintaedellytyksiä.

Elintarvikesäännösten toimeenpanossa ja niiden noudattamisen valvonnassa on otettava huomioon elintarvike- ja kontaktimateriaalitoiminnan luonne ja laajuus sekä muut sellaiset seikat, jotka vaikuttavat elintarviketurvallisuuteen ja kuluttajansuojaan.

Elintarvikelainsäädännön lähtökohtana on, että ensisijainen vastuu elintarvikkeen turvallisuudesta ja määräystenmukaisuudesta on elintarvikealan toimijalla. Omavalvonnan avulla toimija varmistaa, että elintarvikkeen turvallisuus ei vaarannu sinä aikana, kun elintarvike on toimijan vastuulla. Viranomaisvalvonnan tehtävänä on puolestaan varmistaa, että omavalvonta toimii tehokkaasti ja että elintarvikkeen turvallisuus, jäljitettävyyden ja muu määräystenmukaisuus toteutuu kaikissa tuotanto-, jalostus- ja jakeluvaiheissa. Viranomaisen on tarvittaessa annettava toimijalle tarpeellisia ohjeita ja kehotuksia elintarvikemääräysten noudattamiseksi ja omavalvonnan toimivuuden varmistamiseksi (elintarvikelaki 297/2021 27 §). Toiminnan määräystenmukaisuus parantaa elintarvikealan toimijoiden toimintaedellytyksiä ja menestymismahdollisuuksia markkinoilla sekä pienentää esimerkiksi takaisinvedoista johtuvia yrittäjän taloudellisia kustannuksia.

Elintarvikevalvontaa suunnataan eri kohteisiin tai osa-alueisiin sen mukaan, missä sitä eniten tarvitaan riskitekijät huomioon ottaen. Valvonnan on oltava tasapuolista niin, että se kohdistuu perusteiltaan yhdenvertaisesti kaikkiin valvontakohteisiin ja valvontakohdetyyppisiin. Kohteen valvonnan tehostamiselle tai sen lieventämiselle on perusteet, jotka saadaan arvioimalla valvontakohteessa elintarvikkeeseen kohdistuvia riskitekijöitä. Tasapuolisuus elintarvikevalvonnassa tarkoittaa sitä, että valvonnan määrä ja valvontamenetelmät valitaan elintarvikkeen turvallisuuden ja laadun varmistamiseksi samoilla perusteilla koko maassa.

12.1 Valvontakohteet

Kunnat pitävät yhdessä Ruokaviraston ja aluehallintoviraston kanssa valvonnan ohjausta ja kehittämistä sekä suorittamaansa valvontaa varten valtakunnallista rekisteriä (ympäristöterveydenhuollon keskitetty toiminnanohjaus ja tiedonhallintajärjestelmä VATI). Rekisterissä ylläpidetään ajan tasalla olevia tietoja kaikista alueen elintarvikevalvontakohteista (elintarvikelaki 79 §). Näitä ovat:

- rekisteröintiä tai hyväksyntää edellyttävät elintarviketoiminnot mukaan lukien ns. virtuaalihuoneistot, liikkuvat elintarvikehuoneistot, elintarvikekuljetukset ja kotona tapahtuva elintarvikealan toiminta
- toiminnot, joissa valmistetaan tai saatetaan markkinoille elintarvikkeen kanssa kosketukseen joutuvia materiaaleja ja tarvikkeita (kontaktimateriaalialan toiminta)
- rekisteröintiä tai hyväksyntää edellyttävä elintarvikkeiden alkutuotanto

12.2 Alkutuotannon rekisteröinti

Alkutuotantotoiminnasta on tehtävä ilmoitus elintarvikevalvontaviranomaiselle viimeistään neljä viikkoa ennen toiminnan aloittamista tai toiminnan muuttamista. Ilmoitusta ei tarvitse tehdä, jos elintarvikevalvontaviranomainen saa tiedon elintarvikkeiden alkutuotannosta toiselta viranomaiselta. Alkutuotannon toimijalle ilmoitetaan vastaanotetusta ilmoituksesta tai toiselta viranomaiselta saadusta tiedosta toiminnan aloittamisesta.

12.3 Elintarvike- ja kontaktimateriaalitoiminnan rekisteröinti ja elintarvikehuoneiston hyväksyminen

Elintarvike- ja kontaktimateriaalialan toimijan on tehtävä valvontaviranomaiselle kirjallinen ilmoitus toiminnan rekisteröintiä varten viimeistään neljä viikkoa ennen toiminnan aloittamista tai olennaista muuttamista. Elintarvikehuoneistoa koskevan ilmoituksen käsittelevä viranomainen antaa elintarvikealan toimijalle todistuksen ilmoituksen käsittelystä. Elintarvikehuoneistot, joiden toiminnan aloittamisesta on tehtävä ilmoitus, tarkastetaan pääsääntöisesti vasta toiminnan jo alettua. Kohteen ensimmäinen tarkastus suoritetaan riskinarviointista riippuen 3-6 kk kuluttua toiminnan alkamisesta.

Elintarvikelain 297/2021 11 §:n mukaisen toimijan, joka käsittelee raakoja eläinperäisiä elintarvikkeita ennen vähittäismyyntiä, on ilmoituksen jättämisen sijasta haettava valvontaviranomaiselta elintarvikehuoneiston hyväksyntä ennen toiminnan aloittamista. Pääsääntöisesti hyväksynnän tekee huoneis-

ton sijaintikunnan valvontaviranomainen. Ruokavirasto hyväksyy kuitenkin teurastamot ja riistan käsittelylaitokset sekä niiden yhteydessä olevat elintarvikehuoneistot. Valvontaviranomainen tekee elintarvikehuoneiston hyväksymisestä päätöksen. Kohteeseen tehdään tarkastus ennen päätöksen tekemistä. Valvontaviranomaisen on ratkaistava asia 60 vuorokauden kuluessa asian vireille tulosta, ellei asian laajuus, hakemuksen puutteellisuus tai muu erityinen syy edellytä asian pitempää käsittelyä.

Ympäristöterveydenhuoltoon tulee vuosittain n.50 kpl toiminnan rekisteröinti-ilmoitusta ja 0-1 hyväksyntää edellyttävää elintarvikehuoneistohakemusta.

12.4 Säännöllinen valvonta

Säännöllisen valvonnan piiriin kuuluvat valvontakohteet ja tarkastusmäärät perustuvat kohteiden riskinarviointiin. Valvonnan tarpeen arvioinnin perustana käytetään Ruokaviraston ohjetta (10503/5) "Elintarvikehuoneiston ja kontaktimateriaalitoiminnan riskiluokitus ja elintarvikelainsäädännön mukaisen valvontatarpeen määrittäminen." Toiminnan luonne ja laajuus huomioidaan riskinarvioinnissa. Merkittävänä tekijöinä ovat tuotantomäärät ja toimintatyyppi. Riskinarviointia päivitetään aina tarvittaessa tarkastusten yhteydessä. Elintarvikekohteiden valvontatiheys kirjataan VATIin kohdekohtaisesti, jolloin tiedot tarkastusajankohdista näkyvät tarkastajille valvontaohjelmassa.

Riskiluokitusohjeesta poikkeava, tarkastustiheyteen vaikuttava peruste kirjataan VATIin toiminnan lisätiedot -kohtaan. Yhteisesti sovitut poikkeamaperusteet kirjataan myös LaatuNet -ohjeisiin. Varsinais-Suomen valvontayksiköt ovat esimerkiksi yhteisesti linjanneet, että toimijan saadessa kolme Oiva-A arvosanaa peräkkäin, laskennallista tarkastustiheyttä lasketaan 50% ilmoitetuissa elintarvikehuoneistoissa. Tämä ei kuitenkaan koske kohteita, joissa käydään harvemmin kuin kerran vuodessa.

Suunnitelmallisesti valvottavia elintarvikehuoneistoja on VATI-rekisterin mukaan yhteensä Salon alueella 464 kpl ja Someron alueella 92 kpl. Vuodelle 2023 elintarvikehuoneistotarkastuksia on suunnitelmassa Salon alueelle 206 kpl (vuonna 2022 suunniteltuja tarkastuksia 186 kpl) ja Someron alueelle 60 kpl. Liikkuville elintarvikehuoneistoille, jotka on rekisteröity toisen valvontayksikön alueelle, voidaan tehdä sovitusti Oiva-tarkastus Salon valvonta-alueella.

Valvontasuunnitelman liitteessä 1 on esitetty elintarvikelain mukaisen suunnitelmallisen valvonnan kohteet, tarkastukset ja tarkastuksiin käytettävä aika (rekisteröidyt ja hyväksytyt elintarvikehuoneistot).

Alkutuotanto:

Ruokavirasto suoritti huhtikuussa 2022 alkutuotannon valvonnan ohjaavan tarkastuksen Salon valvontayksikköön. Tarkastuksella käytiin läpi alkutuotannon huomioimista valvonnassa. Tarkastuksen johdosta vuoden 2023 painopisteeksi valikoitui alkutuotanto. Vuoden aikana VATIin päivitetään alkutuotannon valvontakohteiden tiedot ja aloitetaan ohjeiden mukainen valvonta (Eviran ohje1050 Alkutuotannon elintarvikevalvonta ja riskinarviointi. *Ohje on päivitettävänä tällä hetkellä*)

Maidontuotantotilojen suunniteltu tarkastustiheys on joka viides vuosi. Salon tiloille tehdään valvontasuunnitelman mukaan tarkastuksia 19 kpl. Kohdetietojen mukaan Salossa on yhteensä 24 maidontuotantotilaa. Someron maidontuotantotiloille (15 kpl) ei ole tarpeen tehdä vuonna 2023 tarkastuksia. Alkutuotannon tarkastusmäärät kokonaisuudessaan tarkentuvat vuoden aikana, kun kohteita aletaan projektiluonteisesti käydä läpi.

12.5 Elintarvikevalvonnan painopisteet ja projektit

Valtakunnalliset painopisteet ja projektit

Suomen monivuotinen kansallinen valvontasuunnitelma (2021-2024), VASU, on kaikkien elintarvikeketjun viranomaisten yhteinen "tiekartta", jonka avulla varmistetaan valtakunnallisesti viranomaisvalvonnan poikkileikkaavat ja yhdenmukaiset tavoitteet ja painopisteet sekä laatu ja kehittäminen.

Strategisten vaikuttavuuspäämäärien edistämiseksi viranomaisvalvonnalle on elintarvikeketjun valvonnan koordinaatioryhmässä sovittu suunnitelmakaudelle yhteiset kehitysteemat:

- Tiedolla johtaminen ja digitalisaatio
- Petoksellisen toiminnan torjunta viranomaisyhteistyönä
- Valmius ja kriisinhallinta

PAINOPISTEIDEN HUOMIOIMINEN VUONNA 2023:

[Painopisteet huomioidaan Ruokaviraston laatiman suunnitelman mukaisesti](#)

Painopisteiden toteutumista seurataan säännöllisesti (4 kertaa vuodessa) terveystarkastuksen palaverissa. Seurattavat asiat ovat:

- painopiste-oivariivien tarkastaminen
Painopiste-oivariivit (lämpötilavalvonta, jäljitettävyyden takaisinvedot) pyritään tarkastamaan jokaisella tarkastuskäynnillä. Ennalta ilmoittamatta tehdyillä tarkastuskäynneillä tarkastaminen ei välttämättä aina onnistu, koska elintarvikehuoneistossa saattaa olla kiire tai paikalla ei ole henkilöä, joka vastaavat tarkastettavasta toiminnasta. Jos katsotaan tarpeelliseksi, tietoja pyydetään toimittamaan jälkikäteen ja selvitetään asioita tarkemmin tarkastuksen jälkeen.
- Ruokaviraston koulutuksiin osallistuminen
Kaikki oiva-tarkastuksia tekevät tarkastajat osallistuvat järjestettäviin koulutuksiin tai tutustuvat vähintään koulutuksen materiaaleihin (koulutukset mahdollisesti myös nauhoitetaan).
- Ruokaviraston laatimien ohjeiden/ toimintatapojen käyttöönotto
Ohjeet otetaan päivittäiseen käyttöön ja tarkastajat keskustelevat ohjeiden tulkinnasta ja yhteisestä linjasta valvontayksikön alueella.

Valvontayksikön omat painopisteet ja projektit

- 1) Alkutuotannon valvontakohteiden tietojen päivittäminen VATIin ja alkutuotannon suunnitelmallisen valvonnan toteuttamisen aloittaminen riskiluokitusohjeen mukaisesti
 - Tämä painopiste aloitetaan vuonna 2023 ja tarvittaessa jatketaan seuraavina vuosina
 - Työn edetessä vuosittaiset suunnitelmalliset tarkastusmäärät selviävät tarkemmin
- 2) Someron valvontakohteet
 - valvontakohteisiin tutustuminen
 - valvontatilanteen kartoittaminen
 - toimintatapojen yhdenmukaistaminen (esim. VATI-kirjaukset ja tarkastuskäytännöt)

12.6 Kunnan toimesta tapahtuva näytteenotto ja näytteiden tutkiminen

Näytteenotto ja tutkiminen ovat valvontamenetelmiä, joilla voidaan selvittää omavalvonnan toimivuutta sekä tuotteiden turvallisuutta ja määräystenmukaisuutta. Vastuu elintarviketurvallisuudesta on pääosin toimijoilla ja sen vuoksi näytteenottokin on pääasiassa toimijoiden vastuulla.

Omavalvontajärjestelmän toimivuutta voidaan kuitenkin todentaa viranomaisnäyttein. Näytteenoton tarpeeseen ja tutkimusten laajuuteen vaikuttavat toimijan omavalvontasuunnitelma, sen toimivuus ja omavalvontanäytteiden tulokset. Myös valmistusmäärät ja valmistettavan tuotteen ominaisuudet vaikuttavat viranomaisnäytemäärään.

Näytteitä otetaan sekä tuotteista että tuotantoympäristöstä ja -laitteista, painopiste on patogeenitutkimuksissa (listeria, salmonella). Elintarvikehuoneistokohtaiset riskiperusteiset viranomaisnäytteenotusuunnitelmat ovat valvontajärjestelmässä kohdekohtaisissa suunnitelmissa. Toimijat maksavat näytteiden tutkimiseen liittyvät kustannukset.

Epidemioiden selvittämiseksi sekä asiakasvalitusten perusteella tai elintarvikkeista aiheutuviin terveysvaaratilanteisiin liittyvät tutkimukset tehdään tarvittaessa ympäristöterveydenhuollon kustannuksella.

Ruokaviraston pyynnöstä otettavat näytteet:

Näytteenottopyynnöt liittyvät esim. valtakunnallisiin valvontaohjelmiin tai EU-monitorointiin. Mahdollisuuksien mukaan osallistutaan myös Ruokaviraston koordinoimiin valvontaprojekteihin, joihin saattaa sisältyä näytteenottoa. Vuosittain elintarvikevalvonta ottaa esim. kasvinuojeluainejäämien valvontaohjelman näytteitä 10-15 kpl (kasvikset, marjat, hedelmät, viljat). Eläimistä saatavista elintarvikkeista (maito, hunaja, kananmuna) otetaan kansallisen vierasainevalvontaohjelman näytteitä n. 10 kpl. Ohjelman avulla seurataan ja valvotaan valtakunnallisesti vieraiden aineiden (kuten eläinlääke- ja kasvinuojeluainejäämien sekä raskasmetallien esiintymistä eläimistä saatavissa elintarvikkeissa). Jos tul

12.7 Eläinperäisten elintarvikkeiden sisämarkkinatuonti

Elintarvikealan toimija, joka vastaanottaa tai välittää eläinperäisiä elintarvikkeita Suomeen muista EU:n jäsenmaista sekä eräistä muista maista, on vastuussa tuotteidensa turvallisuudesta ja lainsäädännön vaatimusten mukaisuudesta. Tätä toimintaa kutsuttiin aiemmin ensisaapumistoiminnaksi. Vuodesta 2020 alkaen eläinperäisten elintarvikkeiden sisämarkkinatuontia valvotaan osana kuntien tekemää Oiva-valvontaa. Eläinperäisten elintarvikkeiden sisämarkkinatuonnin valvonnan tarkoitus on turvata ko. elintarvikkeiden hygieeninen laatu ja estää eläintautien leviäminen niiden välityksellä.

Salossa on tällä hetkellä kaksi toimijaa, jotka harjoittavat eläinperäisten elintarvikkeiden sisämarkkinatuontia. Näiden toimijoiden valvontakäynneillä tarkastetaan sisämarkkinatuontiin liittyvät asiat vähintään kolmen vuoden välein.

13. Terveysuojelu

Terveysuojelulain 6 §:n mukaan kunnan tehtävänä on alueellaan edistää ja valvoa terveysuojelua siten, että asukkaille turvataan terveellinen elinympäristö. Kunnan on tiedotettava terveysuojelusta ja järjestettävä sitä koskevaa ohjeistusta ja neuvontaa. Terveysuojelulain mukaan kunnan tulee laatia ja hyväksyä säännöllistä valvontaa koskeva terveysuojelun valvontasuunnitelma. Valvontasuunnitelma tulee laatia siten, että valvonta on laadukasta, säännöllistä ja terveyshaittoja ehkäisevää. Terveysuojelun valvontasuunnitelma perustuu terveysuojelulain mukaista valvontaa ohjaavan Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston (Valvira) laatimaan valtakunnalliseen valvontaohjelmaan vuosille 2020-2024. Ohjelmaa on päivitetty vuosille 2023-2024.

13.1 Valvontakohteet

Terveydensuojelulain mukaisia suunnitelmallisen valvonnan kohteita ovat mm. talousvettä toimittavat laitokset, uimahallit, uimarannat, koulut ja muut oppilaitokset, päiväkodit, lasten ja nuorten kokoontumiseen tarkoitettut tilat, vanhainkodit, majoitushuoneistot, kauneushoitolat, kuntosalit ja yleiset liikuntatilat. Terveydensuojelulain mukaisia suunnitelmallisen valvonnan kohteita on VATI-rekisterin mukaan Salon alueella yhteensä 315 kpl ja Someron alueella 83 kpl.

Tarkat kohdekohtaiset tiedot on tallennettu valvontaviranomaisten käytössä olevaan tietojärjestelmään.

13.2 Tarkastusten sisältö

Terveydensuojelulain mukaisen tarkastuksen tavoitteena on selvittää ja ennaltaehkäistä terveysvaaran tai haitan esiintyminen ja antaa haitan estämiseksi ja tilanteen korjaamiseksi tarvittavat määräykset ja ohjeet.

Tarkastukseen liittyy usein ohjausta ja neuvontaa sekä mahdollisesti näytteenottoa. Tarkastusajankohdasta sovitaan pääsääntöisesti etukäteen. Asiakirjat voidaan pyytää toimittamaan valvontaviranomaiselle ennen tarkastusta. Ympäristöterveydenhuollon laatujärjestelmästä löytyvät ohjeet tarkastusprosessin etenemisestä ja huomioitavista asioista. Tarkastusohjeina käytetään Valviran laatimia tarkastuslomakkeita, jotka sisältävät ohjeet tarkastettavista asioista. Lomakkeet ovat sisällöltään samanlaisia kuin VATI-valvontaohjelmassa käytettävät tarkastuskertomuspohjat.

Tarkastus voidaan suorittaa myös asiakirjatarkastuksena. Asiakirjatarkastus on tarkastus, jossa valvontaviranomainen tarkastelee valvontakohteen tietoja muualla kuin valvontakohteessa. Asiakirjatarkastus voidaan tehdä tilanteissa, joissa tarkastus ei edellytä tarkastuskohteen olosuhteiden havainnointia eikä kohteessa paikan päällä käymällä saada lisäarvoa asian selvittämiseen tai kohdetta ei voida tarkastaa paikan päällä käymällä (kotirauhan piirissä). Asiakirjatarkastus kohdistuu pääasiassa tiettyyn asiaan tai asiakonaisuutta koskevan yksiselitteisen tiedon selvittämiseen.

Uusintatarkastuksella varmennetaan, että kohteen toiminta on saatettu hyväksyttävälle tasolle. Uusintatarkastus voi olla myös esim. tarvittavan asiakirjan pyytäminen nähtäväksi, jos siinä on aiemmin ollut puutteita.

Kaikista tehdyistä tarkastuksista laaditaan tarkastuskertomus, joka annetaan tiedoksi tarkastuksen kohteelle ja muille asianosaisille.

13.3 Valvontakohteiden tarkastustiheys, riskinarviointi ja tarkastukseen keskimäärin käytettävä aika

Valvontakohteen tarkastustiheys määräytyy riskinarvioinnin perusteella. Pääsääntöisesti riskinarviointi tapahtuu Vati-järjestelmässä valvontakohteen ominaisuustietojen perusteella ja käytössä ovat valtakunnallisesti määritellyt tarkastustiheydet. Riskinarviointi tarkistetaan aina tarkastuksen yhteydessä ja tarvittaessa kohteelle voidaan perustellusta syystä määritellä myös valtakunnallisesta suosituksesta poikkeava tarkastustiheys.

Valvontakohdetyypit luokitellaan kolmeen eri riskiluokkaan seuraavasti:

Riskiluokat:

Luokkaan 3 kuuluvat ne kohteet, joissa on todennäköistä, että toiminnasta voi aiheutua terveyshaittaa; esimerkiksi kun altistuvien määrä on suuri, toiminta on herkkä häiriöille, vaikutukset terveyteen ovat merkittäviä, altistus aika on pitkä. Tällaisia kohteita ovat esim. isot talousveden jakelualueet, yleiset uimarannat, uimahalli. Tarkastustiheys pääsääntöisesti kerran vuodessa.

Luokkaan 2 kuuluvat ne kohteet, joissa on mahdollista, että toiminnasta voi aiheutua terveyshaittaa, mutta terveysvaikutukset eivät ole merkittäviä (keskisuuri riski). Tähän luokkaan kuuluu suurin osa valvontakohteista ja niiden tarkastustiheys vaihtelee välillä joka toinen – joka neljäs vuosi.

Luokkaan 1 kuuluvat ne kohteet, joissa on todennäköistä, että toiminnasta ei aiheudu terveyshaittaa. Tällaisia kohteita ovat esim. yleiset liikuntatilat ja majoitustoiminta. Tarkastustiheys kerran viidessä vuodessa.

Tarkastukseen keskimääräisesti käytettävä aika riippuu mm. kohteen koosta ja toiminnan laajuudesta. Koko tarkastusprosessiin (tarkastuksen sopiminen, valmistelu, tarkastus, tarkastuskertomuksen kirjoittaminen) kuluu aikaa muutamasta tunnista useisiin tunteihin.

Valvontasuunnitelman liitteessä 2 on esitetty terveydensuojelulain mukaisen suunnitelmallisen valvonnan kohteet, tarkastukset ja tarkastuksiin käytettävä aika.

Terveydensuojelulain mukaisia suunnitelmallisia tarkastuksia vuodelle 2023 on Salon alueella yhteensä 117 kpl (vuonna 2022 suunniteltuja tarkastuksia 129 kpl) ja Someron alueella yhteensä 45 kpl. Salon alueen tarkastuksista 9 on vuonna 2022 tekemättä jääneitä tarkastuksia, jotka siirrettiin vuodelle 2023. Someron alueen tarkastuksista 13 on vuonna 2022 tekemättä jääneitä tarkastuksia, jotka siirrettiin vuodelle 2023.

Terveydensuojelulain osalta on huomioitava, että suunnitelmallisen valvonnan osuus työstä on selvästi pienempi kuin elintarvike- ja tupakkavalvonnassa. Terveydensuojelun toimialalla erilaisten lausuntojen sekä neuvonnan ja ohjauksen osuus on merkittävä, lisäksi valitusten käsittelyyn sekä asumisterveyden ja julkisten tilojen sisäilmaongelmien viranomais- ja asiantuntijatehtävien hoitamiseen kuluu runsaasti aikaa.

Asumisterveyden valvontaa tehdään pääasiassa todettua tai epäiltyä terveyshaittaa koskevien ilmoitusten vuoksi ja siksi kyseistä ei-suunnitelmallista valvontaa priorisoidaan tarkastustoimintaa suunniteltaessa.

Vettä toimittavien laitosten valvonnan lisäksi talousvesivalvontaa tehdään kohteissa, joilla on oma kaivo talousveden hankintaan. Tällöin valvontaa tehdään kohteen suunnitelmallisen tarkastuksen yhteydessä. Tällaisia kohteita on Salon alueella 26 kpl ja Someron alueella 11 kpl.

13.4 Näytteenotto

Terveydensuojelulaki ja sen perusteella annetut säädökset määrittelevät talous- ja uimavesistä otettavat näytemäärät sekä näytteistä tehtävät analyysit. Viranomaisen tekemästä näytteenotosta laskutetaan ympäristöterveydenhuollon maksutaksan mukainen näytteenottomaksu.

Talousveden vedenlaadun valvonta:

Talousveden laatua valvotaan STM:n asetuksen 1352/2015 (muutos 683/2017) talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista nojalla. Pienten yksiköiden osalta (vedentoimitus alle 10 m³/vrk tai alle 50 käyttäjää) noudatetaan STM:n asetusta 401/2001.

Yli 10 m³/d tai yli 50 henkilön tarpeisiin vettä toimittavilla laitoksilla on valvontatutkimusohjelmat, jotka sisältävät näytteenottosuunnitelman. Pienemmillä laitoksilla on ainoastaan suunnitelma näytteenotosta. Näytteenottosuunnitelmat on päivitetty vuonna 2020 ja suunnitelmat on laadittu vuosille 2021-2025. Näytteenottosuunnitelmissa on huomioitu vettä toimittaville laitoksille tehty riskinarviointit, jotka on talousvesiasetuksen 1352/2015 mukaisilla laitoksilla hyväksytty vuoden 2020 aikana. Pienen talousvesiasetuksen mukaisille laitoksille laaditaan myös riskinarviointit, mutta niiden hyväksymisestä ei tehdä erillistä päätöstä.

Vuonna 2023 otettavista näytteistä on laadittu näytteenottosuunnitelma, mistä selviää yksityiskohtaisesti näytteenottokohteet, ajankohta ja tehtävät tutkimukset.

Ympäristöterveydenhuolto on ottanut useimpien vesiosuuskuntien näytteet. Osa vesiosuuskunnista on huolehtinut itse näytteiden ottamisesta ja terveydensuojeluviranomainen on vain varmistanut, että toimija tietää näytteenotossa huomioitavat asiat. Laboratorion sertifioitu näytteenottoja ottaa Liikelaitos Salon Veden näytteet. Someron Vesihuolto Oy ottaa omavalvonta- ja pääosan viranomaisnäytteistä. Valvontaviranomainen ottaa muut viranomaisnäytteet.

Yksityisten talousvesikaivojen näytteenottoa avustetaan antamalla asiakkaille näytepulloja Halikon vi-rastotalolta sekä Someron kaupungin infopisteestä ja kuljettamalla yksityisiä näytteitä laboratorioon viranomaisnäytepäivinä. Kaivon käyttäjille annetaan neuvontaa ja ohjausta veden laatuun ja näytteen-ottoon liittyvissä asioissa.

Tammikuussa 2021 voimaan tulleen uuden juomavesidirektiivin toimeenpano edellyttää talousvedeen liittyvien tietojen sitomista paikkatietoon kaikkien sellaisten vedenjakelualueiden osalta, joille toimitetaan talousvettä vähintään 10 m³ vuorokaudessa tai vähintään 50 henkilön tarpeisiin. STM ja Valvira toimittivat kuntiin tietopyynnön vedenjakelualueiden aluepaikkatiedoista. Salon valvontaviranomainen vei tiedot vedenjakelualueista yhteistyössä vesilaitosten kanssa Salon kaupungin käytössä olevaan paikkatieto-ohjelmaan (Trimble Locus) ja tiedot toimitettiin tietopyynnön mukaisesti. Paikkatietoa tarvitaan, jotta vesi.fi-verkkopalveluun saataisiin kehitettyä käyttäjäystävällinen ja helppo järjestelmä direktiivissä veden käyttäjille vaadittujen tietojen esittämiseksi. Vesi.fi -sivustolle tuleva järjestelmä on tarkoitus saada toimintaan kesäkuussa 2023.

Juomavesidirektiivi tulee saattaa kansallisesti voimaan vuoden 2023 alusta, jonka vuoksi on tulossa useita lakimuutoksia. Valvontayksikössä seurataan Valviran tiedotuksia ja osallistutaan juomavesidirektiivin toimeenpanoa käsitteleviin tilaisuuksiin. Vesilaitosten valvonnassa huomioidaan tulevat muutokset.

Uimavesien vedenlaadun valvonta:

Yleisellä uimarannalla tarkoitetaan asetuksessa (711/2014) rantaa, jolla odotetaan käyvän huomattava määrä uimareita. Pienillä uimarannoilla tarkoitetaan rantoja, joilla ei odoteta käyvän huomattavaa määrää uimareita (asetus 710/2014).

Kunnan terveydensuojeluviranomainen valvoo yleisten uimarantojen veden laatua. Vedestä seurataan uimakauden aikana sellaisten bakteerien pitoisuuksia, jotka osoittavat uimaveden ulosteperäistä saastumista. Lisäksi uimarannoilta havainnoidaan syanobakteerien eli sinilevien ja jätteiden esiintymistä. Myös talviuimapaikkojen vedenlaatua seurataan näytteenotolla.

Neljän peräkkäisen uimakauden valvontatutkimustulosten perusteella yleiset uimarantavedet luokitellaan neljään laatuluokkaan - erinomainen, hyvä, tyydyttävä tai huono -. Luokitus on tullut käyttöön vuoden 2011 jälkeen. Yleisille uimarannoille on laadittu uimaveden ominaisuuksien ja uimavettä mahdollisesti saastuttavien tekijöiden perusteella uimavesiprofiili.

Uima-altaiden vedenlaatua valvotaan STM:n asetuksen (315/2002) uimahallien ja kylpylöiden allasvesien laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista nojalla. Asetuksen mukaisia valvontakohteita on kolme: Salon uimahalli, Someron uimahalli Loiske ja Lehmirannan lomakeskus. Kohteiden altaista otetaan vuosittain vähintään neljä näytettä / allas. Näytteiden kokonaismäärät perustuvat altaiden käyttäjämääriin. Viranomainen ottaa kaikki Lehmirannan lomakeskuksen näytteet ja osan uimahallien valvontanäytteistä. Allasvesinäytteissä seurataan ensisijaisesti mikrobien määriä ja veden desinfiointitehokkuutta.

Taulukko 2. Vesinäytteiden näytteenottosuunnitelma

Valvontakohte	Näytteenotto
Liikelaitos Salon Vesi Someron Vesihuolto Oy	Laboratorion sertifioitu näytteenottaja ottaa omavalvonta- ja viranomaisvalvonnan mukaiset näytteet. Someron Vesihuolto Oy ottaa omavalvonta- ja pääosan viranomaisnäytteistä. Valvontaviranomainen ottaa muut viranomaisnäytteet.
Vesiosuuskunnat ja pienet vesilaitokset	Valvontaviranomainen huolehtii useiden vesiosuuskuntien ja muiden pienten vesilaitosten näytteenoton valvontatutkimussuunnitelman mukaisesti. Osa toimijoista hoitaa näytteenoton itse.
Yleiset uimarannat Härjänvatsan uimaranta, Kiikala Kokkilan uimaranta, Halikko Lehmijärven uimaranta, Perniö Märynummen uimaranta, Halikko Naarjärven uimaranta, Perniö Nummijärven uimaranta, Kuusjoki Piiljärven uimaranta, Muurla Nummijärven uimaranta, Somero Salkolanjärven uimaranta, Somero	Näyte ennen uimakauden alkua ja 1 krt/kk uimakauden aikana (yhteensä 36 näytettä/v)
Pienet yleiset uimarannat (yhteensä 16 kpl)	1 krt/kk uimakauden aikana (yhteensä 48 näytettä/v)
Talviuimapaikat (9 kpl)	1 krt/kohde talvikauden aikana, Kokkila 2 krt
Uimahallit (3 kpl)	Valvontatutkimusohjelman mukaisesti sekä viranomais- että omavalvontanäytteitä.

13.5 Valvontasuunnitelman painopisteet

Valvira laatiman valvontaohjelman 2020–2024 painopisteet ja painopisteiden huomioiminen vuonna:

- Omavalvonnan tukeminen:
 - Omavalvontaa edistetään ja varmistetaan tarkastuskäynneillä ja kyselyillä. Talousveden laatuun vaikuttavia riskejä arvioidaan ja hallitaan yhdessä talousvettä toimittavien laitosten kanssa.
- Elinympäristöterveyden edistäminen ja yhteistyö:
 - Yhteistyötä muiden viranomaistahojen kanssa pyritään kehittämään ja parantamaan (esim. pelastuslaitos ja sosiaalitoimi).

Valtakunnallisten painopistealueiden lisäksi valvontayksikön omana painopistealueena on 1) vesiosuuskuntien laite- ja desinfiointivalmiuden kehittäminen 2) valvonta-aleella majoitustoimintaa harjoittavien toimijoiden kartoitus sekä 3) valvontakohteiden tietojen päivittäminen VATI-tietojärjestelmään.

- 1) Salon kaupungin alueella toimii alueen laajuuteen suhteutettuna verrattain paljon talousvettä toimittavia laitoksia (yhteensä 27 vesilaitosta). Liikelaitos Salon Vesi toimii ainoana suurena lai-

toksena alueella (vedentoimitus $>1000 \text{ m}^3/\text{vrk}$, väh. 5000 käyttäjää). Liikelaitos vastaa kahden suuren vedenjakelualueen (Salo-Halikko ja Perniö-Särkisalo-Teijo) ja kuuden keskisuuren vedenjakelualueen (Pertteli, Kiiikala-Suomusjärvi, Kruusila, Muurla, Kisko ja Kuusjoki) ja yhden pienen vedenjakelualueen (Hajala) vesihuollosta. Kaupungin alueella toimii lisäksi 12 keskisuurta laitosta (vedentoimitus $10\text{-}1000 \text{ m}^3/\text{vrk}$, $50\text{-}5000$ käyttäjää) ja kuusi pientä laitosta (vedentoimitus $<10 \text{ m}^3/\text{vrk}$, alle 50 käyttäjää), joiden vesihuollosta vastaavat pääsääntöisesti vesiosuuskunnat. Liikelaitos Salon vesi toimittaa talousvettä n. 45 000:lle ja vesiosuuskunnat lähes 3000:lle käyttäjälle. Vesilaitosten käytössä on yhteensä noin 50 vedenottamoita.

Someron kaupungin alueella toimii ainoana suurena laitoksena Someron vesihuolto Oy, jolla on neljä vedenjakelualueita. Jyrkinharju-Linnamäen vedenjakelualue toimittaa vettä $>1000 \text{ m}^3/\text{vrk}$, Jakkulan, Pitkjärven ja Kerkolan vedenjakelualueet toimittavat vettä $10\text{-}100 \text{ m}^3/\text{vrk}$. Vedenottamoita Someron vesihuolto Oy:llä on yhteensä 7 kpl.

STM:n talousvesiasetuksen (1352/2015) 11 § sisältää veloitteen talousvettä toimittavalle laitokselle aloittaa verkoston desinfiointi kuuden tunnin sisällä mikrobiologisen uhkan havaitsemisesta. Liikelaitoksen ja useiden vesiosuuskuntien vedenottamoilla on mahdollista toteuttaa asetuksen mukainen verkoston desinfiointi, mutta valvonnan piirissä on vielä vesiosuuskuntien ottamoita, joilla tätä valmiutta ei vielä ole tai suunnitelma desinfiointin toteuttamisesta on keskenäinen. Vuoden 2019 -2020 aikana vesilaitosten kanssa yhteistyössä on laadittu riskinarviointeja ja päivitetty valvontatutkimusohjelmia. Riskinarviointit on hyväksytty vuoden 2019 -2020 aikana. Valvontatutkimusohjelmien päivittäminen on muutaman laitoksen osalta vielä kesken. Riskinarviointien ja valvontatutkimusohjelmien ajantasaisuutta arvioidaan laitoksille tehtävillä suunnitelmallisilla tarkastuskäynneillä ja päivitetään tarpeen mukaan. Osuuskuntien ottamoiden laitetekniikan ajanmukaistamista jatketaan (esim. lähtevän veden UV-desinfiointi). Tällä pyritään vähentämään talousveden laatuun kohdistuvia riskejä.

- 2) Valvontatyössä on havaittu, etteivät kaikki majoitustoimintaa harjoittavat toiminnanharjoittajat täytä velvollisuuttaan tehdä terveydensuojelulain 13 § mukaista ilmoitusta majoitustoiminnan aloittamisesta. Tavoitteena on saattaa ko. majoitushuoneistot valvonnan piiriin.
- 3) Valvontakohteiden tiedoissa on päivittämistä etenkin toimipaikoissa olevien rinnakkaisten toimintojen osalta sekä toimipaikkojen perustiedoissa. Tavoitteena on saada kohdetiedot ajantasaiseksi.

14 Tupakkalain valvonta

Tupakkalain tarkoituksena on vähentää ihmisten altistumista ympäristön tupakansavulle. Toimet, jotka ennaltaehkäisevät tupakoinnin aloittamista ennen tupakan ostamiseen oikeuttavan iän saavuttamista, ehkäisevät tehokkaimmin tupakoinnista aiheutuvia haittoja, edistävät terveyttä ja rajoittavat uusien tupakoitsijoiden määrää.

Tupakkalain suunnitelmallista valvontaa on edellisellä suunnitelmakaudella yksinkertaistettu. Suunnitelmallisen valvonnan piiristä on poistettu sellaiset kohdetyypit, joissa tupakointi on tupakkalain perusteella kielletty. Muilla ympäristöterveydenhuollon tekemillä tarkastuksilla on varmistettava, että tupakkalain 12 §:n 1 momentin mukaisia tupakointikieltoja noudatetaan. Tarvittaessa epäkohtiin puututaan.

Tupakkatuotteiden- ja nikotiininesteiden vähittäismyyntipaikkojen sekä tupakointitilojen tarkastukset tehdään Valviran laatimia tarkastusohjeita noudattaen. Tarkastuslomakkeet on viety "tarkastuskertomuspohjiksi" VATI-järjestelmään.

Tupakkalaki antaa asuntoyhteisöille mahdollisuuden hakea huoneistoon kuuluvalla parvekkeelle, huoneistoon kuuluvaan ulkotilaan tai huoneiston sisätiloihin tupakointikieltoa. Kiellon määrää kunnan valvontaviranomainen asuntoyhteisön hakemuksesta. Vuonna 2020 kyseisiä hakemuksia ei saapunut lainkaan Salon kaupungin ympäristöterveydenhuoltoon.

14.1 Tupakkalain suunnitelmallinen valvonta suunnitelmakaudella

Valvontakohteiden tarkastustiheys perustuu Valviran laatimaan tupakkalain mukaisten kohteiden tarkastustiheys -ohjeeseen.

Tupakkavalvontatiheys kirjataan VATIin kohdekohtaisesti, jolloin tiedot tarkastusajankohdista näkyvät tarkastajille valvontaohjelmassa.

Valvontasuunnitelman liitteessä 3 on esitetty tupakkalain mukaisen suunnitelmallisen valvonnan kohteet, tarkastukset ja tarkastuksiin käytettävä aika.

Tupakkavalvonnan osalta suunnitelmaan ei sisälly näytteenottoa. Mahdollisissa epäselvissä ja tai riitatilanteissa voidaan ottaa näyte.

Suunnitelmallisen valvonnan lisäksi tupakkavalvonnassa huomioidaan:

- valitukset tai ilmiannot, jotka koskevat mm. tupakkalain alaisten tuotteiden myyntiä alaikäisille, myyntiluparikkomuksia, markkinointi-, esilläpito tai tupakointikieltojen rikkomista
- vähittäismyyntilupahakemusten käsittely (lupia ylläpidetään Valviran InProcess myyntiluparekisterissä)
- asuntoyhteisöjen tupakointikieltohakemusten käsittely
- toimiminen tupakkalain asiantuntijana, neuvojana ja ohjaajana.

Valvontaa tehdään pääosin muun valvonnan (elintarvikevalvonta) yhteydessä. Tupakkalain toteutumista voidaan valvoa samalla, kun valvontakohteeseen kohdistetaan muuta ympäristöterveydenhuollon valvontaa. Esimerkiksi elintarvikemyymälöihin ja kioskeihin kohdistuvan muun ympäristöterveydenhuollon lain mukaisen tarkastuksen yhteydessä on luontevaa valvoa myös tupakan myyntiä ja markkinointia koskevia säännöksiä tupakkalain perusteella sekä nikotiinikorvaushoitovalmisteiden myyntiä lääkelain perusteella. Joissakin terveydensuojelulain mukaisissa tarkastuskohteissa, kuten päiväkodeissa, oppilaitoksissa ja uimarannoilla, on terveydensuojelulain mukaisen tarkastuksen yhteydessä usein perustelua tehdä havaintoja tupakkalain noudattamisesta. Mikäli tarkastuksella havaitaan puutteita tupakkalain noudattamisessa, tehdään tarkastuskohteeseen tupakkalain mukainen tarkastus.

Valvonnassa huomioidaan valtakunnallisessa tupakkavalvontaohjelmassa esitetyt painopisteet:

Toimintavuosi	2020	2021	2022	2023	2024
Painopiste	Laittoman kaupan ehkäisy ja viranomaisten välinen yhteistyö		Tuotevalvonta ja markkinoinnin valvonta		
	Omavalvonnan tukeminen ja yhteistyö ehkäisevän päihdetyön kanssa				

Tupakkalaissa omavalvontasuunnitelman laatimisvelvollisuudesta on erikseen säädetty tupakkalaissa tarkoitettujen tuotteiden myynnin sekä tupakointitilallisten ravitsemisliikkeiden osalta. Näiltä osin omavalvonta on elinkeinonharjoittajalle pakollista. Omavalvonnan painopisteen tavoitteena on auttaa parantamaan toiminnanharjoittajien omavalvonnan laatua, lisätä valvonnan näkyvyyttä ja vaikuttavuutta sekä edistää valvontakohteista tehtävää riskinarviointia.

Tupakkalain valvonnan osalta valtakunnallisessa ohjelmassa kannustetaan myös suuntaamaan resursseja vaikuttavampaan suuntaan käyttämällä aiempaa tehokkaampia toimintamuotoja, kuten tekemään **yhteistyötä ehkäisevän päihdetyön kanssa**.

Tupakkalain valtakunnallisen valvontaohjelmakauden painopisteenä vuosille 2022–2024 ovat tuotevalvonta ja markkinoinnin valvonta. 2022–2024 toteutetaan ympäristöterveydenhuollon yhteisen valvontaohjelman teemaa yhdenmukaisesta valvonnasta ja yhteistyöstä keskittymällä valvonnassa niihin osaluaisiin, joissa kunnilla ja Valviralla on päällekkäistä valvontatoimivaltaa. Näihin teemoihin odotetaan ohjausta Valviralta. Lainmuutosten valmistelun aikataulujen vuoksi Valvira päivittää tupakkalain valvontaohjelman 2020-2024 vasta vuonna 2022.

Tupakkalain muutoksella 283/2022 tupakointikielto laajennettiin koskemaan myös yleisiä uimarantoja. Yleisellä uimarannalla tarkoitetaan ns. EU-uimarantaa, jossa kunnan terveydensuojeluviranomainen odottaa huomattavan määrän ihmisiä uivan ja joista on tehtävä terveydensuojelulain (763/1994) 13 §:n 1 momentin 2 kohdan mukainen ilmoitus. Tupakointi uimarannoilla on kielletty toukokuun alusta syyskuun loppuun.

Samalla lakimuutoksella tupakointi kiellettiin myös leikkikentillä, joista on laadittava kuluttajaturvallisuuslain (9(920/2011) 7§:n mukainen turvallisuusasiakirja sekä lastensuojelulain tai mielenterveyslain nojalla hoitoa antavien laitosten ulkoalueita, jotka on tarkoitettu alle 18-vuotiaille. Lisäksi sääntelyä tupakointikielloista ja niiden valvonnasta asuntoyhteisöissä selkeytettiin.

Tupakkalain muutokset koskien vähittäismyyntiä on päivitetty Valviran laatimaan vähittäismyyntitarkastusohjeeseen. Muutokset huomioidaan tarkastuksilla.

14.2 Nikotiinivalmisteiden valvonta

Tupakoinnin lopettamiseen tarkoitettuja nikotiinikorvausvalmisteita saa myydä apteekkien lisäksi tupakan vähittäismyyntipaikoissa. Nikotiinikorvaushoitoon tarkoitettut itsehoitovalmisteet on luokiteltu lääkkeiksi ja niitä saadaan myydä valvotusti yli 18-vuotiaille.

Lääkelaissa on säädetty kunnalle tehtäviä nikotiinivalmisteiden lupa- ja valvontaviranomaisena. Lääkelain mukaisesta nikotiinivalmisteiden vähittäismyyntin valvonnasta ei ole valtakunnallista valvontaohjelmaa. Lääkelakiin perustuvaa nikotiinivalmisteiden myyntiä valvotaan ensisijaisesti tupakkalain mukaisen tarkastuksen yhteydessä.

Nikotiinivalmisteiden myyntipaikkoja on Salossa 33 kpl, joista tarkastetaan vuonna 2023 20 kpl. Somerolla nikotiinivalmisteiden myyntipaikkoja on 6 kpl, joista tarkastetaan vuonna 2023 5 kpl.

15. Valvontasuunnitelman seuranta ja toteutumisen arviointi

Tietoja valvontakohteista, tehdyistä tarkastuskäynneistä ja näytteenotoista, käsitellyistä hakemuksista ja ilmoituksista, käytetyistä pakkokeinoista ja muista tehdyistä valvontatoimenpiteistä pidetään yllä valtakunnallisessa toiminnanohjaus- ja tiedonhallintajärjestelmässä VATI:ssa, missä ne ovat myös alue- ja keskushallintoviranomaisten käytettävissä. Tarkastusten, näytteenoton sekä VASU- ja omien painopisteiden toteutumista seurataan yksikössä ajantasaisesti VATI:n seuranta- ja raportointitoimintojen avulla. Tuloksia ja mahdollisesti tarvittavia toimenpiteitä käsitellään kuukausittain valvonnan omissa palaverissa. Rakennus- ja ympäristövalvonnan johtoryhmässä käsitellään säännöllisesti päivittäisjohtamisen taulun avulla kaikkien toimialaan kuuluvien yksiköiden prosessien sujuvuutta, taloutta sekä henkilöstötilannetta. Rakennus- ja ympäristölautakunta seuraa useita kertoja vuodessa toimialan talous- ja toimintaraporttien kautta myös ympäristöterveydenhuollon yksikön tilannetta.

Suunnitelmavuoden toteutumisen arviointi käsitellään rakennus- ja ympäristölautakunnassa helmikuun loppuun mennessä ja toimitetaan ympäristöterveydenhuollon valvontayksikötietojen hallintajärjestelmän VYHAN kautta aluehallintovirastolle. Yhteenvedossa selvitetään toteutuneiden suunnitelman mukaisten tarkastusten ja muiden tarkastusten määrät toimintatyypeittäin, hyväksymispäätösten, käsiteltyjen ilmoitusten ja myönnettyjen lupien määrät, tiedot kertyneistä maksutuloista sekä arvioidaan yleisesti valvontasuunnitelman toteutumista ja voimavarojen riittävyyttä. Jos toteutuma eroaa merkittävästi suunnitelmasta, arvioinnissa tuodaan esille mahdollisia syitä sekä vaadittavia toimenpiteitä, jotta tavoitteet toteutuisivat jatkossa. Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointia hyödynnetään ympäristöterveydenhuollon valvonnan kehittämisessä.

Eläinlääkintähuollon valvontasuunnitelma on erillisenä osiona.

Liite 1 Elintarvikelain mukaisen suunnitelmallisen valvonnan kohteet, tarkastukset ja ajankäyttö

Toimintatyyppi	Toimintoja		Tarkastetaan joka vuosi		Tarkastetaan harvemmin		Suunnitellut tarkastukset, toimitoja		Suunnitelmallisiin tarkastuksiin käytettävä aika (ka)	
	Salo	Somero	Salo	Somero	Salo	Somero	Salo	Somero	Salo	Somero
Juomien valmistus	2	0	0	0	2	0	0	0	0	0
Makeisten valmistus	1	0	0	0	1	0	1	0	3	0
Muu valmistus	6	1	0	0	6	1	1	1	3	3
Yhdistelmätuotteiden valmistus	2	0	1	0	1	0	1	0	3	0
Elintarvikekontaktimateriaalien jakelu tai markkinointi	2	0	0	0	2	0	1	0	4	0
Elintarvikekontaktimateriaalien maahantuonti	3	0	0	0	3	0	1	0	4	0
Elintarvikekontaktimateriaalien valmistus tai jatkojalostus	3	0	0	0	3	0	3	0	12	0
Elintarvikkeiden kuljetus	3	1	0	0	3	1	0	0	0	0
Elintarvikkeiden kuljetus jäädytettynä	5	2	0	0	5	2	2	0	6	0
Elintarvikkeiden tukkumyynti	10	1	1	0	9	1	2	1	6	3
Elintarvikkeiden vähittäismyynti	110	18	8	2	102	16	32	12	96	36
Kuluttajan tuotteiden käsittely, eläinperäiset elintarvikkeet	1	1	0	0	1	1	1	1	4	4
Grilli- tai pikaruokatoiminta	26	9	2	0	24	9	11	3	33	9
Kahvilatoiminta	47	14	2	0	45	14	15	5	45	15
Ravintolatoiminta	74	10	48	8	26	2	51	10	204	30
Suurkeittiö, keskuskeittiötoiminta	15	3	7	3	8	0	10	5	40	20
Suurkeittiö, laitoskeittiö (koulut, sairaalat ym.)	33	9	4	6	29	3	15	7	45	21
Tarjoilukeittiötoiminta	66	8	0	0	66	8	25	0	75	0
Muu elintarvikkeiden varastointi	1	3	0	0	1	3	0	0	0	0
Kalajalosteiden valmistus	2	0	2	0	0	0	8	0	40	0
Jauhelihan valmistus	0	1	0	1	0	0	0	1	0	5
Lihavalmisteiden valmistus (kypsä)	2	1	2	1	0	0	8	4	40	20
Raakalihavalmisteiden valmistus	0	1	0	1	0	0	0	1	0	5
Juuston valmistus	0	1	0	1	0	0	0	2	0	10
Munapakkaamo	1	2	0	2	1	0	0	2	0	8
Elintarvikkeiden maahantuonti	11	0	0	0	11	0	3	0	9	0
Elintarvikkeiden maastavienti	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0

Kasvis-, marja- ja hedelmätuotteiden valmistus	12	1	2	1	10	0	5	3	20	12
Leipomotuotteiden valmistus, ei helposti pilaantuvia	6	2	0	0	6	2	2	2	8	8
Leipomotuotteiden valmistus, helposti pilaantuvia	4	2	1	0	3	2	3	0	12	0
Muiden viljatuotteiden valmistus	2	0	0	0	2	0	0	0	0	0
Myllytoiminta	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0
Pakkaamotoiminta ja kauppakunnostus	1	1	0	0	1	1	0	0	0	0
Vähäriskinen lihankäsittely	11	0	0	0	11	0	5	0	20	0
	464	92	80	26	384	66	206	60	732	209
Salo ja Somero yhteensä	556						266		941	

Liite 2 Terveysturvallisuuden mukaisen suunnitelmallisen valvonnan kohteet, tarkastukset ja ajankäyttö

Toimintatyyppi	Toimintoja		Tarkastetaan joka vuosi		Tarkastetaan harvemmin		Suunnitellut tarkastukset		Tarkastusaika (h/tark.)	Kokonais-tarkastusaika (h)	
	Salo	Somero	Salo	Somero	Salo	Somero	Salo	Somero		Salo	Somero
Kosmetologiset huoneistot ja laitokset	40	11	0	0	40	11	8	4	3	24	12
Muu ihon käsittely tai hoito	3	1	0	0	3	1	1	0	3	3	0
Solarium	1	1	0	0	1	1	0	0	2	0	0
Tatuointi ja lävistys	2	1	0	0	2	1	0	1	3	0	3
Lasten ja nuorten kohteet: kerhotilat, nuorisotilat ja leirikeskukset, lasten iltapäiväkerhot, lasten sisäleikkipuistot	44	8	0	0	44	8	12	5	3	36	15
Yleinen liikuntatila	30	6	0	0	3	6	18	2	3	54	6
Muu uimapaikka	1	3	0	0	1	3	0	0	2	0	0
Yleiset altaat	2	1	2	1	0	0	2	1	4	8	4
Pienet yleiset uimarannat	10	6	10	6	0	0	10	6	2	20	12
Yleiset uimarannat (EU-uimarannat), huomattava määrä uimareita päivässä	7	2	7	2	0	0	7	2	3	21	6
Aamiaismajoitus sekä majoitus maatilamatkailun yhteydessä	2	3	0	0	2	3	0	0	3	0	0
Asuntolat, yömajat, pakolaisten vastaanotto-keskukset	2	1	0	0	2	1	0	0	3	0	0
Hostellit, kuten retkeilymajat, retkeilyhotellit, kesähotellit, huoneistohotellit, matkustajakoti / motelli, täysihoitola	5	1	0	0	5	1	0	0	3	0	0
Hotelli	8	1	0	0	8	1	4	1	4	16	4
Lomakeskusten ja leirintäalueiden mökit	2	3	0	0	2	3	0	0	4	0	0
Muu loma-asuntojen ammattimainen tarjoaminen	4	4	0	0	4	4	1	2	2	2	4
Muu majoitustoiminta	4	0	0	0	4	0	0	0	2	0	0

Ammattioppilaitos	5	0	0	0	5	0	5	0	8	40	0	
Korkeakoulu	1	0	0	0	1	0	1	0	8	8	0	
Lukio	2	1	0	0	2	1	0	1	8	0	8	
Muu aikuiskoulutus	3	2	0	0	3	2	0	2	4	0	8	
Muut koulut ja oppilaitokset	3	0	0	0	3	0	0	0	4	0	0	
Peruskoulu	29	6	0	0	29	6	9	3	7	63	21	
Leikkitoiminta ja muu päivätoiminta	4	1	0	0	4	1	0	0	2	0	0	
Päiväkoti, ryhmäperhepäiväkoti	40	7	0	0	40	7	13	2	5	65	10	
Lastenkodit, koulukodit ja nuorisokodit	3	0	0	0	3	0	0	0	4	0	0	
Kehitysvammalaitos, muu kehitysvammaisten yksikkö (tehostettu palveluasuminen)	8	1	0	0	8	1	0	1	3	0	3	
Muut yksiköt (mielenterveys- ja päihdekuntoutajat: tehostettu palveluasuminen)	6	0	0	0	6	0	1	0	4	4	0	
Vanhainkoti (laitoshuolto)	6	0	0	0	6	0	0	0	4	0	0	
Vanhusten tehostetun palveluasumisen yksiköt (laitostyyppinen)	11	4	0	0	11	4	1	4	4	4	16	
Talousvettä toimittavan laitoksen vedenjakelu-alue (401/2001)	7	1	0	0	7	1	4	1	4	16	4	
Talousvettä toimittavan laitoksen vedenjakelu-alue (1352/2015)	19	4	19	4	0	0	19	4	8	152	32	
Saunat	1	3	0	0	1	3	1	3	2	2	6	
Yhteensä	315	83	38	13	250	70	117	45		538	174	
Salo ja Somero yhteensä	398							162		712		

Liite 3 Tupakkalain mukaisen suunnitelmallisen valvonnan kohteet, tarkastukset ja ajankäyttö

Toimintatyyppi	Kohteita		Ohjeellinen tarkastustiheys	Tarkastukset		Tarkastuksiin käytettävä aika (h)	
	Salo	Somero		Salo	Somero	Salo	Somero
Ravitsemissiikkeit, joissa erillinen tupakointi-tila	2	0	0,3	0	0	0	0
Vähittäismyyntipaikat	65	15	0,5	33	11	66	22
Tukkumyyntipaikat	1	1	0,5	0	1	0	2
Yhteensä	68	16		33	12	66	24
Salo ja Somero yhteensä	84			45		90	